

українском языках / авторы-составители: Д. Балакова [и др.]. Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2014. 208 с.

4. Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.: у 28–ми вип. / відп. ред. Д. Гринчишин, М. Чікало; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2013. Вип 16. 200 с.

5. Словник фразеологізмів української мови / уклад.: В. М. Білоноженко та ін. Київ: Наук. думка, 2003. 786 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-13>

Ю. ЛАСКАВА

Запорізький національний університет

ОБРАЗ ОСТАННЬОГО КОШОВОГО ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ ПЕТРА КАЛНИШЕВСЬКОГО В ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ

Петро Калнишевський – видатний син українського народу, символ нездоланності людини, яка все своє життя відстоювала інтереси Запорізької Січі. Його ім'я повертається до нас із забуття і займає належне місце в українській історії та літературі.

Публіцистично-художнє висвітлення життєвого шляху останнього кошового отамана Запорізької Січі на тлі надзвичайно складних реалій епохи, в якій він жив і діяв, стало предметом документального дослідження й художнього осмислення у творах різних жанрів, часів, авторських позицій.

Детальну інформацію з біографії П. Калнишевського, особливо щодо Соловецького періоду, знаходимо у збірнику документів і матеріалів «Петро Калнишевський та його доба» [2], у якому опубліковано джерела для вивчення життя та діяльності останнього кошового отамана Запорізької Січі, що зберігаються в архівах та музеях України, Росії і Польщі. У працях сучасних істориків, дослідників про життя та діяльності останнього кошового отамана Запорізької Січі Петра Калнишевського Д. Кулиняка «Останній кошовий Петро Калнишевський», «Соловецький в'язень. Останній

кошовий Запорізької Січі», А. Коцура та В. Коцура «Шлях на Голгофу. Від кошового Петра Калнишевського до СВУ», В. Грибовського «Петро Калнишевський» та інших.

Докладний опис, на основі аналізу архівних та історіографічних джерел, складних умов перебування отамана в період Соловецького ув'язнення та його канонізацію знаходимо у періодичних виданнях. Це статті А. Сокур «Останній кошовий отаман» («Индустриальное Запорожье»), О. Вертіль «Благодать від Великого Українця : [нинішнього року минає 320 літ від дня народження легендарного отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського]» («Урядовий кур'єр») [1], С. Чорної «Останній кошовий і на Соловках у свої 112 років розмовляв українською : [останній отаман Запорозької Січі Петро Калнишевський (1691–1803)]» («Голос України») [4], Н. Позняк-Хоменко «Таки святий козак: останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського канонізувала і УПЦ МП» («Україна молода») [3].

Окреме місце в історіографічній базі стосовно передумов канонізації та православного способу життя кошового отамана займають матеріали з сучасної періодики – статті православного журналу «Фома в Украине» за 2015 р., а саме: архієпископа Запорізького та Мелітопольського Луки (Коваленка) «Петр Калнышевский явил подвиг любви», дослідника афонської спадщини в Україні С. Шумила «Как казаки на Афоне молились», архімандрита Леоніда (Шеремета) «На Соловки и обратно за 11 суток», працівників Нікопольського державного краєзнавчого музею Л. Вариводи та М. Жуковського «Последний кошевой», а також інформаційне повідомлення «Последнего кошевого атамана Войска Запорожского Петра Калнышевского торжественно прославили в лике праведных» [5, с. 78].

З'ясовано, що православна віра була основою життя останнього кошового: Петро Калнишевський любив православне Богослужіння і розбирався в його тонкощах. На посадах військового судді й особливо кошового отамана він прославився як щедрий благодійник монастирів і будівельник храмів, які зводив часто виключно за власний рахунок. З його ім'ям пов'язано не лише зведення храмів на Гетьманщині, але й облаштування християнських храмів у степовій

зоні Запоріжжя, яку заселяли завдяки його старанням православним народом. Петро Іванович був одним із небагатьох в'язнів, які удостоїлися бути похороненими на почесному місці монастиря – біля стін Спасо-Преображенського собору, бо саме саме на Соловках він ще більше укріпився у вірі та не відвернувся від Бога.

Отже, статті у періодичних виданнях, присвячені постаті останньому кошовому П. Калнишевському, досить активно розробляють період його життя, яке стосується перш за все ув'язненню на Соловках та процес зарахування його до лику святих угодників Божих у світлі останніх подій.

Література

1. Вергіль О. Благодать від Великого Українця : нинішнього року минає 320 літ від дня народження легендарного отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського. *Урядовий кур'єр*. 2011. № 191. С. 17.
2. Петро Калнишевський та його доба. Зб. док. та матеріалів / упор. : В. В. Грабовський, В. І. Мільчев, І. Л. Синяк. Київ, 2009. 432 с.
3. Позняк-Хоменко Н. Таки святий козак : останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського канонізувала і УПЦ МП. *Україна молода*. 2015. № 1. С. 3.
4. Чорна С. Останній кошовий і на Соловках у свої 112 років розмовляв українською. *Голос України*. 2013. № 191. С. 12.
5. Білоцерківська А. Петро Калнишевський: шлях до святості. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Bilotserkivska_Alla/Petro_Kalnyshevskiy_16911803_shliakh_do_sviatosti/